

III. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРАМИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тетяна Атрощенко

доктор педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти
та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Автором обґрунтовується вагомість полікультурної освіти у професійному розвитку майбутніх учителів початкових класів. Акцентується увага на необхідності пошуку нових шляхів якісного вдосконалення професійної підготовки майбутнього учителя початкових класів, які забезпечать сформованість полікультурної компетентності фахівця.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурна компетентність, міжетнічна толерантність, культура міжнародного спілкування, професійна педагогічна підготовка, майбутні учителі початкових класів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні зміни в соціумі, зумовлені масовими міграціями населення, міжнародною взаємодією, масштабними глобалізаційними проєктами, в контексті вищої освіти вимагають формування нової генерації педагогів, які володіють необхідними якостями та вміннями міжкультурної взаємодії контексті освітнього європейського простору. Особливої уваги потребує проблема полікультурності у зв'язку з розвитком регіональних освітніх просторів у контексті полікультурної освіти. Відповідно, підготовка майбутніх учителів початкових класів до відповідальної та конструктивної взаємодії полікультурному суспільстві є однією із важливих проблем вітчизняної системи вищої освіти. Формувати такого вчителя потрібно в середовищі, для якого

характерні толерантні відносини між викладачами і здобувачами закладу вищої освіти, в умовах реалізації ідей полікультурної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність полікультурної освіти, як доводять науковці, обумовлюють чинники, серед яких: зростання етнічної і расової свідомості людей; міграційні процеси, що значно підсилюють міжкультурні контакти; глобалізація світу, що змінює не тільки економіку, політику, але впливає і на картину міжкультурних зв'язків; розширення міжнародної співпраці, що вимагає діалогу між націями та їх культурами; розвиток планетарної макроекономіки, яка сприяє створенню транснаціональних корпорацій, що долають межі національного суверенітету у сфері економіки; вдосконалення інформаційної сфери й комунікаційних систем, які дозволяють народам зближуватися, стерти територіальні, мовні, релігійні, культурні бар'єри; прагнення окремих осіб і цілих народностей набути свою етнічну ідентичність [3, с.9].

Важливою передумовою полікультурної освіти в Україні, на думку О. Гуренко [2], є становлення й розвиток громадянського демократичного суспільства, для якого є неприйнятними шовінізм, расизм, етнічний егоїзм, і водночас відкритого ставлення до інших країн, народів і культур, яке пропагує виховання в душі миру та взаєморозуміння. Соціально-політичною детермінантою функціонування полікультурної освіти останнім часом стає інтенсивний розвиток інтеграційних процесів як важливої складової трансформації сучасного світу, а також прагнення України й інших країн інтегруватися в світовий і європейський соціально-культурний і освітній простір, зберігши при цьому національну своєрідність.

Полікультурна освіта формує особистість, здатну до активної життєдіяльності та взаємодії в багатонаціональному, полікультурному регіоні, яка є толерантною, поважає інші культури, уміє жити в мирі і злагоді з людьми різних національностей, рас, вірувань. Вагомість полікультурної освіти вимагає пошуку нових шляхів якісного вдосконалення професійної підготовки майбутнього учителя початкових класів, які забезпечать сформованість полікультурної компетентності фахівця.

Професійна педагогічна підготовка майбутнього вчителя, на думку Л.Прокопів, – це складний, динамічний і безперервний процес, який вимагає урахування сучасних вимог. Постійне зростання потреб

сучасної школи у професійно-педагогічних фахівцях, здатних творчо вирішувати складні теоретичні та практичні завдання освітнього процесу, свідчить про важливість проблеми професійної підготовки майбутніх учителів, пошуку ефективних шляхів та вибору раціональних методів керівництва процесом їхнього навчання. Професійну підготовку у своїх дослідженнях науковці розглядають як підсистему професійної підготовки вчителя, визначаючи її як: сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, які дозволяють виконувати роботу певній галузі діяльності, цілісну динамічну освіту, яка складається із взаємопов'язаних компонентів: мети, навчання, змісту освіти, мотивів навчання, діяльності викладача та діяльності студентів, технології результату навчання [5, с.69]. А. Ліненко вважає, що професійно-педагогічна підготовка є особливим психологічним станом, який характеризує вибірково, прогнозуючу активність особистості на стадії її підготовки до певної діяльності [4].

Зазначимо, що нині вища педагогічна освіта має обов'язково бути полікультурною і спрямованою на всебічний розвиток майбутніх фахівців, а саме – на формування полікультурної компетентності. Наголосимо на тому, що сучасне глобалізоване полікультурне суспільство спонукає усіх учасників міжкультурної взаємодії до толерантності, культури міжнаціонального спілкування, поваги до інших культур та ін. Саме тому на перший план постає необхідність загальнокультурного, духовно-морального розвитку й виховання особистості у процесі здобуття вищої освіти. Відтак завданням ЗВО є не тільки підготовка фахівців, а й формування свідомої особистості громадянина світу. Виховання «людини культури» – кінцева мета освітнього процесу, запорука й умова формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, реалізація його в суспільстві як особистості й фахівця.

Погоджуємося з думкою Л. Гончаренко, А. Зубко й В. Кузьменка [1], які основними компонентами полікультурної компетентності педагога вважають: 1) полікультурну грамотність (знання про розмаїття культур, що складають одне середовище, самопізнання, що виникає із самоспостереження, розуміння властивостей середовища та його впливу, гнучкий підхід до національних та культурних норм); 2) уміння та навички з полікультурності (правильний відбір навчального матеріалу, форм, методів і прийомів роботи з учнями, знаходження в змісті навчальної дисципліни тем та проблем, які

пов'язані з полікультурністю); 3) професійно-особистісні якості вчителя (здатність розуміти внутрішній світ учнів, здатність до активного впливу на учнів, емоційна стійкість, уміння спілкуватися, любов до дітей, толерантність, доброта, відповідальність). Вважаємо, що для майбутнього вчителя початкових класів цінним є оволодіння якостями, необхідними для успішної взаємодії в полікультурному середовищі, які базуються на основі знань про культуру в цілому, власну культуру та інші культури; можливостями: поведінка, адаптація, управління конфліктами, ведення переговорів; компетентностями: гнучкість, відкритий розум, емпатія, взаємозалежність, оптимізм, терпимість; психологічними та емоційними ресурсами: мотивація, задоволення від ризиків, можливості управління напругою. Майбутній вчитель, на нашу думку, має обов'язково володіти іноземними мовами та вміти пояснювати полікультурні процеси, які відбуваються у власній та інших країнах.

Переконані, що ефективна професійна підготовка майбутнього вчителя до діяльності в багатонаціональних початкових класах неможлива без самоосвіти, самовиховання та саморозвитку. Досвід загального самовиховання є необхідною передумовою професійного самовиховання, яке передбачає свідому роботу з розвитку професійно значущих якостей, формування педагогічних умінь і здібностей, міжетнічної толерантності, культури міжнаціонального спілкування тощо. Професійно значущі якості майбутнього педагога, однією з яких ми вважаємо міжетнічну толерантність, формуються не тільки в освітньому процесі ЗВО, а й у суспільно-педагогічній діяльності.

Висновки. Якісна підготовка сучасних випускників ЗВО повинна визначатися не тільки рівнем професійної підготовки, але й їх культурологічною підготовкою, що охоплює соціальну активність, здатність до набуття власного соціокультурного досвіду, готовність до спілкування в полікультурному соціумі. Вважаємо, що полікультурна освіта активно впливає на професійний розвиток майбутнього вчителя, зокрема на формування його полікультурної компетентності. Наголосимо, що полікультурна компетентність в освіті не є додатковою вимогою до професійного розвитку вчителів початкових класів, вона має стати невід'ємною частиною цієї професії. Майбутнім вчителям початкових класів особливо важливо вміти працювати з різними в культурному відношенні дітьми,

правильно розуміти їхні відмінності, бути толерантними до інших, уміти підтверджувати своїми особистими справами та словами культурний плюралізм. Перспективою подальших розвідок у даному напрямку вважаємо дослідження особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів до взаємодії з батьками в умовах полікультурного регіону.

Список використаних джерел

1. Гончаренко Л., Зубко А., Кузьменко В. Розвиток полікультурної компетентності педагогів загальноосвітніх навчальних закладів: навчальний посібник, ред. В. Кузьменко, Херсон. 2007. 276 с.
2. Гуренко О. І. Полікультурна освіта в Україні: до сутності поняття. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/160>
3. Кузьменко В. В., Гончаренко Л. А. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: Навчальний посібник. Херсон: РІПО, 2006. 92 с.
4. Ліненко А. Ф. Готовність – як передумова творчої педагогічної діяльності. *Формування творчої особистості вчителя для оновленої національної школи* : в 2 ч. Умань : УДПІ, 1993. Ч. 1. С. 104–105.
5. Прокопів Л. М. Особливості підготовки сучасного вчителя для роботи у сільській малочисельній школі у класичному університеті. *Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи*: у 3-х т. Т.3 : зб. наук. праць. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. С. 68–75.

Лариса Банкул

доцент кафедри образотворчого та музичного мистецтва
Ізмаїльський гуманітарний університет

Христина Карайван

студентка 3 курсу спеціальності «Середня освіта.
Музичне мистецтво»
Ізмаїльський гуманітарний університет
м. Ізмаїл

МОЖЛИВОСТІ МУЗИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО НАПРЯМУ

Автори піднімають питання щодо можливості музики для розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців